

Eugeniusz Breitkopf, Eugeniusz Skorwider i Antoni Steuer, *Zawodzie. Monografia historyczna dzielnicy miasta Katowice i parafii Opatrzności Bożej*, Wydawnictwo Prasa i Książka Grzegorz Grzegorek, Katowice 2011, 223 s.

Pisanie historii poszczególnych dzielnic Katowice i parafii katolickich na terenie miasta ma już swoją bogatą historię, a ostatnie dziesięciolecie stworzyło nowy, wyjątkowo sprzyjający klimat do podejmowania tego trudu od nowa. Tak też odebrałem tworzenie i redagowanie nowej, poprawionej monografii historycznej dzielnicy Zawodzie, położonej nad rzeką Rawą w kierunku Doliny Trzech Stawów oraz istniejącej tam parafii z kościołem pod wezwaniem Opatrzności Bożej, poświęconym 4 października 1931 roku. Ta data zobowiązała władarzy miasta i aktualnego proboszcza parafii do uczczenia kolejnego jubileuszu stosowną publikacją. Pierwsze wydanie książki z 1996 roku znalazło przychylnie uznanie zarówno badaczy dziejów miasta, jak i samych mieszkańców Zawodzia.

Stosunkowo szybko ukształtował się zespół autorów: ksiądz Eugeniusz Breitkopf – od 1988 roku proboszcz wspólnoty parafialnej oraz Eugeniusz Skorwider i Antoni Steuer. Należą oni do kompetentnych badaczy przeszłości.

Całość obecnego dzieła rozpada się na pięć części ukształtowanych według klucza chronologicznego, z wypukleniem węzłowych wydarzeń w dziejach Zawodzia. Pierwsza z nich ukazuje dzieje dzielnicy Katowice-Zawodzie, druga przedstawia sylwetki znanych i zapomnianych mieszkańców dzielnicy, zaś trzecia i czwarta kreślą historię parafii Opatrzności Bożej, uwzględniając sylwetki czterech dotychczasowych proboszczów. Natomiast część piątą rysuje najważniejsze aspekty pracy duszpasterskiej – zwyczajnej i nadzwyczajnej. Całość opracowania sięga po czasy nam współczesne. Można nawet mówić o roku 2011 jako zamykającym badania przeszłości, chociaż pisanie o ostatnich latach nie jest bynajmniej łatwiejsze. Autorzy zdecydowali ubogacić całość wielką liczbą starych fotografii, pocztówek, map, dokumentów; stanowią one dopełnienie obrazu przeszłości. Tam bowiem, gdzie pióro jest bezradne w opisywaniu dawnej codzienności, jedno zdjęcie wypełnić może powstałą lukę.

Monografia zaistniała jako wynik kwerendy archiwalnej, przeprowadzonej w archiwach: archidiecezjalnym, miejskim, państwowym i zakładowych, a także wskutek licznych dyskusji i gruntownych przemyśleń w oparciu o obserwację życia i bogatą lekturę. Spełnia w ten sposób kryterium oryginalności i – według mnie – przekonywająco ukazuje „białą plamę” w dotychczasowym stanie wiedzy na temat Zawodzia. Ponadto wyczerpuje istotne aspekty przedstawionego tematu. Autorzy w badaniu materiałów źródłowych wykazują się daleko posuniętym obiektywizmem, co podnosi wartość merytoryczną książki. Myślę, że sięgające po to opracowanie nawet osoby zaznajomione już z historią Zawodzia będą w stanie znaleźć w nim dla siebie jakieś nowe, interesujące informacje.

Opracowanie księdza Eugeniusza Breitkopfa, Eugeniusza Skorwidera i Antoniego Steuera należy zaliczyć do tych książek, których wartość zawsze polega na pobudzeniu czytelników do przemyślenia przedstawionych w niej zagadnień, pogłębieniu związków uczuciowych z tą dzielnicą naszego miasta i parafią katolicką, a także wzbudzeniu większej odpowiedzialności za ich dalszy rozkwit. W tym miejscu poczuwam się do miłego obowiązku, aby w imieniu czytelników złożyć serdeczne podziękowanie autorom

i tym wszystkim osobom, które okazały im swoją pomoc przy wydaniu pracy. Oczywiście monografia Zawodzia bez finansowego wsparcia Urzędu Miejskiego w Katowicach nie mogłaby się ukazać – w ten sposób i on aspiruje do odegrania roli miejsca naukowego dialogu.

Ks. Henryk Olszar

Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 45,2 (2012), s. 434-439

Progrediamur oportet in spe. 20-lecie bulli Jana Pawła II Totus Tuus Poloniae populus. Księga Jubileuszowa dedykowana Jego Ekscelencji Arcybiskupowi Józefowi Kowalczykowi, Metropolicie Gnieźnieńskiemu, Prymasowi Polski z okazji Złotego Jubileuszu Kapłaństwa, red. Adam Mazurek, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam”, Warszawa 2012, 584 s.

Dwie ważne rocznice: 50-lecie kapłaństwa i 20-lecie reformy administracyjnej struktur kościelnych w Polsce stały się okazją do wydania w 2012 roku *Księgi Jubileuszowej*, dedykowanej arcybiskupowi Józefowi Kowalczykowi w celu uczczenia jego posługiwania jako nuncjusza apostolskiego w Polsce. Nosi ona tytuł *Progrediamur oportet in spe*. Słowa te zostały zaczerpnięte z zachęty Jana Pawła II, którą odnajdujemy w jego liście apostolskim *Novo millennio ineunte*. Jest to zaproszenie, abyśmy śmiało podążali w przyszłość z nadzieją, bo – jak pisze Jan Paweł II – „Idziemy naprzód z nadzieją! Nowe tysiąclecie otwiera się przed Kościołem niczym rozległy ocean, na który mamy wpłynąć licząc na pomoc Chrystusa” (n. 58). W 1992 roku zostało zrealizowane wielkie marzenie Jana Pawła II o reformie administracyjnej polskiego Kościoła. Jak zauważył arcybiskup Józef Kowalczyk, „reorganizacja ta wymagała wielu rozmów, czasem bardzo wyczerpujących”.

Księga Jubileuszowa powstała przy współpracy wielu środowisk. Komitet redakcyjny – w składzie: biskup Wojciech Polak, ksiądz Paweł Podeszwa, siostra Ewa Bońkowska USJK i Adam Wieczorek – poprosił o dokonanie stosownych opracowań specjalistów: księdza Stanisława Wilka SDB, księdza Wojciecha Góralskiego, biskupa Tadeusza Piersonka, księdza Witolda Adamczewskiego TJ, arcybiskupa Henryka J. Muszyńskiego i arcybiskupa Józefa Kowalczyka. Autorzy ci w swoich artykułach nakreślili główne założenia reformy i jej przygotowanie, ogłoszenie, etapy realizacji oraz skutki i owoce, które można coraz lepiej dostrzec z perspektywy przemian, jakie zaszły w ostatnich dwudziestu latach historii Kościoła katolickiego w Polsce (s. 13-54). W publikacji umieszczono także tekst papieskiej bulli *Totus Tuus Poloniae populus* oraz inne dokumenty z nią związane (s. 55-130). Kolejną część publikacji jubileuszowej stanowią refleksje, które napłynęły ze wszystkich diecezji polskich (s. 131-404). Nadesłane relacje obejmują niezbędne dane statystyczne, ale nade wszystko są spojrzeniem na podział z perspektywy czasu i zawierają próbę oceny zmian terytorialnych, ze szczególnym uwzględnieniem duszpasterskiego wymiaru, leżącego przecież u podstaw decyzji Ojca Świętego Jana Pawła II. Komitet redakcyjny zwrócił się także z prośbą o materiały o charakterze wspomnieniowym